

**AKTA 355 DAN PERKEMBANGAN BIDANG KUASA MAHKAMAH SYARIAH
DALAM PERKARA JENAYAH DI MALAYSIA**

Mohd Sabree Nasri
Fakulti Undang-undang, Governan dan Hubungan Antarabangsa
Kolej Universiti Islam Melaka
mohdsabree@kuim.edu.my

ABSTRAK

Bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah apabila dilihat daripada aspek hukumannya pada masa kini adalah denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara tidak melebihi tiga tahun atau sebat tidak melebihi enam kali sebatan atau gabungan hukuman-hukuman tersebut. Walau bagaimanapun, hukuman ini dilihat seolah-olah tidak relevan dan tidak mampu untuk membendung jenayah yang berlaku pada masa kini. Justeru, terdapat usul untuk meminda Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 (disemak 1988) (Akta 355) dengan cadangan meningkatkan tahap had hukuman yang lebih tinggi dan bersesuaian dengan keadaan semasa. Oleh yang demikian, penulisan ini akan melihat kepada kerelevanan Akta 355 serta meneliti perkembangan bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah di Malaysia pada masa kini. Analisis akan dibuat terhadap peruntukan undang-undang yang terpilih seperti Perlembagaan Persekutuan, Akta Mahkamah Syariah, Akta / Enakmen Pentadbiran Islam Negeri-negeri dan Akta / Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri. Selain itu, rujukan yang relevan seperti dapatan kajian semasa, artikel jurnal dan bahan ilmiah akan digunakan untuk mendapatkan data dan maklumat yang terkini. Hasil dapatan menunjukkan bahawa terdapat kewajaran untuk meminda Akta 355, namun terdapat beberapa halangan dan cabaran pelaksanaannya. Oleh itu, had hukuman yang sedia ada perlu digunakan secara maksima oleh negeri-negeri dan pendekatan hakim dalam menjatuhkan hukuman dalam kes jenayah juga perlu ke arah itu.

Kata Kunci: Akta 355, Akta Mahkamah Syariah, Bidang kuasa Mahkamah Syariah, Jenayah, Malaysia

***ACT 355 AND DEVELOPMENT OF SYARIAH COURT'S JURISDICTION IN
MALAYSIAN CRIMINAL***

ABSTRACT

Syariah Court's jurisdiction in criminal matters when viewed from the aspect of punishment nowadays are fine not exceeding five thousand ringgit or imprisonment not exceeding three years or whipping not exceeding six strokes or combinations of such penalties. However, this sentence is seen as irrelevant and incapable of curbing the current crime. Hence, there is a motion to amend the Syariah Courts (Criminal Jurisdiction) Act 1965 (revised 1988) (Act 355) with the proposal to increase the level of higher imprisonment and to comply with the current circumstances. As such, this writing will look at the relevance of Act 355 and examine the development of the jurisdiction of the Syariah Courts in criminal matters in Malaysia today. Analysis will be made on selected law provisions such as the Federal Constitution, the Syariah

Courts Act, the State Islamic Administrative Acts / Enactments and the Syariah Criminal Offences Act / Enactment. Additionally, relevant references such as current study findings, journal articles and scientific materials will be used to obtain the latest data and information. The findings show that there is reason to amend the Act 355, but there are some obstacles and challenges of its implementation. Therefore, the existing penalty limits should be used maximally by the states and the judges' approach to punish in criminal cases should also be in that direction.

Keywords: *Act 355, Syariah Court Act, Jurisdiction of Syariah Court, criminal, Malaysia*

PENDAHULUAN

Undang-undang jenayah Islam adalah sejumlah hukuman dan juga pembalasan yang berkaitan dengan pelbagai jenayah seperti qisas, hudud dan takzir. Berbagai bentuk pentakrifan telah diberikan oleh fuqaha tentang jenayah. Menurut bahasa ia boleh diertikan sebagai dosa, maksiat ataupun setiap keburukan yang didapati oleh manusia hasil dari perbuatannya. Menurut istilah syarak pula, ia mempunyai pengertian am dan khas. Dari sudut pengertian am, jenayah diertikan sebagai setiap perbuatan yang dilarang menurut pandangan syarak sama ada perbuatan itu menyentuh nyawa, harta benda ataupun perkara-perkara lain selain daripada kedua-dua tadi. Al-Mawardi (1993) mentakrifkannya sebagai, pelbagai larangan syarak yang ditegah oleh Allah SWT menerusi pembalasan had ataupun takzir. Larangan itu pula ialah sama ada dalam bentuk melakukan perbuatan yang dilarang ataupun tidak melakukan suatu perbuatan yang dituntut. Dari sudut pengertian khas pula, jenayah diertikan sebagai pencerobohan yang melibatkan nyawa manusia ataupun anggotanya sama ada dalam bentuk pembunuhan, kecederaan atau pukulan.

Islam mempunyai matlamat tersendiri dalam pelaksanaan undang-undang jenayahnya. Hukuman yang dikenakan adalah bertujuan untuk memberikan asuhan, mencegah berkembangnya tindakan jenayah dan pertambahan bilangan penjenayah, serta menjatuhkan sesuatu hukuman sesuai dengan perbuatan penjenayah yang telah menjejaskan hak serta kepentingan masyarakat umum (Zaini Nasohah, 2012). Namun, bentuk hukuman pada masa kini masih terhad kepada denda, penjara dan sebatan. Bukan itu sahaja, had hukuman juga terbatas dengan jumlahnya yang agak sedikit dan kurang relevan pada masa kini. Hal ini boleh dilihat dengan kadar jenayah statistik yang semakin menunjukkan peningkatan pada setiap tahun walaupun pelbagai usaha dan langkah kesedaran telah dilaksanakan oleh pihak-pihak yang berwajib.

Oleh yang demikian, objektif utama penulisan ini adalah untuk melihat kandungan dan sejarah pindaan Akta 355 serta menganalisis perkembangan bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah di Malaysia. Selain itu, penelitian terhadap cadangan pindaan akta ini juga diperhalusi dari sudut kerelevannya dan keterdesakannya pada masa kini. Analisis dilakukan terhadap kesemua peruntukan Akta / Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri untuk melihat tahap penggunaan had hukuman maksima yang sedia ada. Maka, beberapa cadangan akan dinyatakan dengan tujuan untuk meningkatkan lagi bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah, selain daripada cadangan untuk meminda Akta 355. Dengan terlaksananya hukuman dan pembalasan dalam jenayah Islam ini, maka akan tertegaklah

keadilan kepada pihak-pihak serta sekaligus dapat memelihara masalah umum dan juga memelihara *maqasid syariah* yang utama.

KANDUNGAN AKTA MAHKAMAH SYARIAH (BIDANG KUASA JENAYAH) 1965 (AKTA 355)

Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 atau lebih dikenali sebagai Akta 355 adalah suatu Akta untuk memberi dan menyeragam bidang kuasa kepada Mahkamah yang ditubuhkan di bawah mana-mana undang-undang Negeri bagi maksud membicarakan kesalahan di bawah hukum Syarak. Akta ini bertujuan untuk memberi dan menyeragam bidang kuasa berkaitan hukuman kepada mahkamah yang ditubuhkan di bawah mana-mana undang-undang negeri dalam hal berkaitan undang-undang Islam. Akta ini hanya mengandungi tiga seksyen sahaja seperti berikut:

Seksyen 1 menyatakan tajuk ringkas Akta ini dan menyatakan bahawa pemakaian Akta ini adalah terpakai di seluruh Malaysia.

Seksyen 2 menyatakan seperti berikut:

“Mahkamah Syariah yang ditubuhkan dengan sempurnanya di bawah mana-mana undang-undang dalam sesuatu Negeri dan diberi bidang kuasa ke atas orang-orang yang menganuti agama Islam dan berkenaan dengan mana-mana perkara yang disebut satu persatu dalam Senarai II bagi Senarai Negeri dalam Jadual Kesembilan kepada Perlembagaan Persekutuan adalah dengan ini diberi bidang kuasa berkenaan dengan kesalahan-kesalahan terhadap rukun-rukun agama Islam oleh orang-orang yang menganuti agama tersebut yang boleh ditetapkan di bawah mana-mana undang-undang bertulis:

Dengan syarat bahawa bidang kuasa sedemikian tidaklah boleh dijalankan berkenaan dengan apa-apa kesalahan yang boleh dihukum penjara selama tempoh melebihi tiga tahun atau denda melebihi lima ribu ringgit atau sebatan melebihi enam kali atau apa-apa gabungan hukuman-hukuman tersebut.”

Seksyen 3 menyatakan seperti berikut:

"Segala kesalahan di bawah hukum Syarak yang sebelum mula berkuatkuasanya Akta ini berhubungan dengan Negeri-Negeri di Semenanjung Malaysia dan yang sebelum mula berkuatkuasanya Akta Mahkamah Syariah (Bidang kuasa Jenayah) (Pindaan dan Perluasan) 1989 berhubungan dengan Negeri-Negeri Sabah dan Sarawak telah dibicarakan oleh mana-mana Mahkamah yang disebut terdahulu hendaklah disifatkan telah dibicarakan dengan sah seolah-olah bidang kuasa yang berkenaan dengannya telah diberi kepada Mahkamah-Mahkamah tersebut oleh undang-undang Persekutuan."

SEJARAH PINDAAN AKTA 355

Pindaan Akta 355 pada tahun 1965

Pada tahun 1965, Parlimen telah meluluskan Muslim Court (Criminal Jurisdiction) Act 1965 atau Akta 1965, berpandukan kepada kuasa yang diberikan kepada Parlimen oleh Perlembagaan Persekutuan untuk meletakkan bidang kuasa tertentu kepada Mahkamah Syariah dalam perkara kesalahan. Parlimen mengambil punca kuasa daripada Butiran 1, Senarai Negeri, Jadual Kesembilan untuk meluluskan Akta tersebut. Bahagian yang relevan daripada Butiran tersebut ialah, urusan berkaitan Islam adalah urusan negeri, yang mana termasuklah "keanggotaan, susunan dan tatacara Mahkamah Syariah, tetapi tidak mempunyai bidang kuasa berkenaan dengan kesalahan kecuali setakat yang diberikan oleh undang-undang persekutuan". Kuasa Mahkamah Syariah yang diperuntukkan oleh Perlembagaan Malaysia 1965 adalah seperti berikut:

- i. Boleh membicara dan menghukum dengan hukuman penjara atau denda ke atas orang Islam sahaja
- ii. Denda tidak melebihi RM1000.00 sahaja atau
- iii. 6 bulan penjara atau;
- iv. Gabungan kedua-duanya (denda dan penjara)

Pengenalan RUU 355 ini adalah merupakan langkah awal bagi menyatukan kedudukan perjalanan Mahkamah Syariah di seluruh negara. Had-had sekatan bagi hukuman terberat di dalam kesalahan jenayah sebagaimana yang tercantum di dalam Fasal 2 RUU 355 ini bukanlah sebagai suatu hak yang mutlak dan tidak dapat dipinda, tetapi dicadangkan agar ditambah hadnya pada masa akan datang memandangkan Mahkamah Syariah di negara ini masih dalam proses penambahbaikan dan kedudukan Undang-undang Islam tidak seragam di antara negeri-negeri dalam Persekutuan (Penyata Rasmi (Hansard) Mesyuarat Kedua 1965).

Pindaan Akta 355 pada tahun 1984

RUU 355 dipinda sekali lagi pada tahun ini bertujuan untuk memperluaskan lagi bidang kuasa jenayah bagi membolehkan Mahkamah-Mahkamah Syariah membicarakan kesalahan-kesalahan yang boleh dihukum penjara selama tempoh tidak melebihi 3 tahun atau apa-apa denda tidak melebihi RM 5,000 atau sebat tidak melebihi 6 kali atau apa-apa cantumannya berbanding dengan kuasa yang diluluskan pada tahun 1965 yang menghadkan kepada penjara 6 bulan atau dengan denda RM 1,000 atau kedua-duanya sekali. Pada waktu itu, kes-kes kesalahan jenayah di kalangan anggota masyarakat Malaysia amnya dan orang-orang Islam khususnya semakin bertambah meskipun kerajaan sentiasa mengambil langkah-langkah untuk menyekat kejadian jenayah di kalangan orang-orang Islam melalui usaha-usaha agama seperti dakwah, ceramah-ceramah agama dan penerangan-penerangan berhubung dengan agama Islam, namun kes-kes kesalahan jenayah terus berlaku.

Tujuan peruntukan yang membolehkan Mahkamah Syariah mengenakan hukuman yang lebih berat ini bukan bertujuan untuk menzalimi orang-orang Islam tetapi untuk menjadi peringatan dan amaran kepada umum serta gesaan untuk mengelakkan daripada melakukan

kesalahan jenayah (Penyata Rasmi Parlimen (10 Oktober 1984). 1984. m/s. 4489–4492). Kuasa Mahkamah Syariah yang diperuntukkan oleh Perlembagaan Malaysia 1984 dengan pindaan adalah seperti berikut:

- i. Boleh membicara dan menghukum dengan hukuman penjara atau denda ke atas orang Islam sahaja
- ii. Denda tidak melebihi RM5000.00 sahaja atau
- iii. 3 tahun penjara atau
- iv. Hukuman rotan tidak melebihi daripada enam kali sebatan atau
- v. Gabungan ketiga-tiganya (denda, penjara dan rotan)

Pindaan Akta 355 pada tahun 1989

Pindaan RUU 355 ini adalah bertujuan untuk memperluaskan pemakaiannya ke negeri-negeri Sabah dan Sarawak dan mengesahkan bidang kuasa yang telah dilaksanakan oleh Mahkamah-Mahkamah Syariah di kedua-dua negeri tersebut sebelum tarikh Akta ini diperluaskan pemakaiannya ke sana. Kerajaan di kedua-dua negeri tersebut telah meminta Akta 355 itu diperluaskan di sana bagi maksud tersebut supaya apa yang dilakukan oleh Mahkamah-Mahkamah Syariah di sana tidak dicabar sebagai tidak sah kerana tidak mematuhi kehendak-kehendak Perlembagaan Persekutuan (Zulkifli Mohamad Al-Bakri, 2016).

Cadangan pindaan Rang Undang-Undang (RUU) Ahli Persendirian 2016

Pada 26 Mei 2016, Datuk Seri Abdul Hadi Awang, Ahli Parlimen Marang telah membentangkan pindaan Rang Undang-Undang (RUU) Ahli Persendirian dalam Dewan Rakyat. Pindaan RUU 355 itu bertujuan bagi memperkasakan Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 yang selama ini menghadkan Mahkamah Syariah supaya hanya boleh mengenakan hukuman maksimum penjara tiga tahun, denda maksimum RM 5000 dan enam sebatan rotan sahaja. Apa yang dicadangkan adalah meningkatkan hukuman maksimum kepada apa hukuman yang selaras dengan hukum syarak selain hukuman mati (Penyata Rasmi (Hansard) Mesyuarat Kedua, Penggal Keempat Parlimen Ketiga Belas 2016).

Cadangan itu dibentangkan oleh wakil daripada pihak pembangkang dan bukannya wakil daripada pihak kerajaan kerana kerajaan terikat dengan proses dan tertib apabila melibatkan pemerksaan Mahkamah Syariah. Keutamaan ketika ini adalah untuk menaikkan taraf Mahkamah Syariah daripada 3 peringkat kepada 5 peringkat sebagaimana Mahkamah Sivil. Untuk itu, Menteri perlu mengadap semua Sultan-Sultan atau Raja Melayu untuk mendapat perkenan kerana kuasa agama terletak di bawah kuasa Raja-Raja Melayu. Setakat ini ada di kalangan Negeri yang belum bersetuju. Jika semua bersetuju barulah boleh dibentangkan di peringkat Majlis Raja-Raja Melayu sebelum dibawa ke Parlimen. Dengan kata lain, walaupun Akta 355 adalah undang-undang Persekutuan, namun ia adalah berkait secara langsung dengan bidang kuasa Mahkamah Syariah yang terletak di bawah Kuasa Sultan/Raja-Raja. Terdapat banyak tertib langkah yang perlu dilalui oleh Menteri termasuk meyakinkan Jemaah Menteri yang terdiri dari Parti-parti bukan Islam.

Justeru bagi mengelakkan kesukaran yang mungkin boleh menjejaskan perjalanan proses pindaan Akta 355 itu, adalah lebih mudah prosesnya jika ia dimulakan sebagai Usul Persendirian. Jika Dewan Rakyat meluluskannya untuk dibahaskan ia adalah kemahuan majoriti Rakyat dan bukannya kemahuan Kerajaan semata-mata. Kemahuan ini tidak sekali-kali menyentuh kuasa Raja-Raja kerana apa pun tahap maksimum hukuman yang diluluskan, pindaan muktamad masih perlu dilakukan di peringkat DUN. Dalam konteks tertib yang sama berkaitan peningkatan Kuasa Hukuman Mahkamah Syariah yang hendak diperkasakan, Kerajaan terikat dengan prosedur serupa. Walau bagaimanapun Parti Pas dalam konteks ini tidak terikat dengan prosedur ini dan mereka bersungguh-sungguh mahu dipercepatkan RUU ini dibentangkan (Asyraf Wajdi, 2016).

BIDANG KUASA MAHKAMAH SYARIAH DALAM PERKARA JENAYAH

Dalam hal undang-undang jenayah Islam, bidang kuasa Mahkamah Syariah adalah tertakluk kepada kesalahan-kesalahan terhadap perintah agama Islam da hanya terlaksana ke atas orang Islam sahaja. Jenis atau bentuk kesalahan di bawah bidang kuasa Mahkamah Syariah pula adalah setakat yang diperuntukkan dalam *senarai II* (Senarai Negeri), Perlembagaan Persekutuan. Manakala daripada aspek hukumannya, Mahkamah Syariah hanya mempunyai bidang kuasa setakat yang ditentukan oleh Undang-undang Persekutuan iaitu yang telah ditetapkan dalam Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965. Berdasarkan kepada punca kuasa dan ruang lingkup yang telah diberikan, maka setiap Mahkamah Syariah mempunyai bidang kuasa untuk mendengar dan memutuskan kes-kes jenayah dan kes-kes mal yang terpilih. Namun, ruang lingkup dan had bidang kuasa tersebut ditetapkan mengikut kategori atau peringkat mahkamah iaitu Mahkamah Rendah Syariah, Mahkamah Tinggi Syariah dan Mahkamah Rayuan Syariah. Bidang kuasa yang diperuntukkan oleh Akta / Enakmen Pentadbiran Islam Negeri-negeri adalah mencakupi bidang kuasa asal (Original Jurisdiction), bidang kuasa pengawasan dan semakan atau bidang kuasa penyeliaan (Supervisory Jurisdiction) serta bidang kuasa rayuan.

Jadual 1: Bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam Perkara Jenayah

Bil.	Hierarki Mahkamah Syariah	Bidang kuasa dalam Perkara Jenayah
1.	Mahkamah Rendah Syariah	Bidang kuasa Asal (Original Jurisdiction)
2.	Mahkamah Tinggi Syariah	Bidang kuasa Asal (Original Jurisdiction) Bidang kuasa Mendengar Rayuan daripada Keputusan Mahkamah Rendah Syariah Bidang kuasa pengawasan dan semakan atau bidang kuasa penyeliaan (Supervisory Jurisdiction)
3.	Mahkamah Rayuan Syariah	Bidang kuasa Mendengar Rayuan daripada Keputusan Mahkamah Tinggi Syariah Bidang kuasa pengawasan dan semakan atau

Sumber: *Enakmen Pentadbiran Agama Islam Negeri-negeri*.

Bidang kuasa Mahkamah Rendah Syariah dalam Perkara Jenayah

i. Bidang kuasa Asal (Original Jurisdiction)

Mahkamah Rendah Syariah dalam perkara jenayah mempunyai bidang kuasa membicarakan mana-mana kesalahan yang dilakukan oleh orang Islam di bawah Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri atau mana-mana undang-undang bertulis lain yang menetapkan kesalahan-kesalahan terhadap rukun-rukun agama Islam yang baginya hukuman maksimum yang diperuntukan oleh enakmen atau mana-mana undang-undang bertulis itu adalah denda tidak melebihi tiga ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi dua tahun atau gabungan hukuman itu dan boleh mengenakan mana-mana hukuman yang diperuntukan bagi kesalahan itu (Sekseyen 62, EPAI Selangor 2003). Walau bagaimanapun, terdapat perbezaan had hukuman yang diperuntukkan oleh negeri-negeri. Hal ini boleh dilihat kepada Wilayah Persekutuan yang menetapkan had hukuman tidak melebihi dua ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi satu tahun atau gabungan hukuman-hukuman tersebut (Seksyen 47, APUUI Wilayah-wilayah Persekutuan 1993).

Bidang kuasa Mahkamah Tinggi Syariah dalam Perkara Jenayah

i. Bidang kuasa Asal (Original Jurisdiction)

Mahkamah Tinggi Syariah dalam perkara jenayah mempunyai bidang kuasa membicarakan mana-mana kesalahan yang dilakukan oleh orang Islam dan boleh dihukum di bawah Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri atau di bawah mana-mana undang-undang bertulis lain yang menetapkan kesalahan-kesalahan terhadap rukun-rukun agama Islam yang sedang berkuatkuasa dan boleh mengenakan apa-apa hukuman yang diperuntukan bagi kesalahan itu (Sekseyen 61, EPAI Selangor 2003; Seksyen 46, APUUI Wilayah-wilayah Persekutuan 1993). Oleh yang demikian, hukuman maksima yang diperuntukan adalah denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi tiga tahun (tiga puluh enam bulan) atau seban tidak melebihi enam kali sebatan gabungan dan kombinasi hukuman-hukuman tersebut.

ii. Bidang kuasa Mendengar Rayuan daripada Keputusan Mahkamah Rendah Syariah

Selain mempunyai bidang kuasa asal, Mahkamah Tinggi Syariah mempunyai bidang kuasa mendengar rayuan apa-apa keputusan sesuatu Mahkamah Rendah Syariah. Dalam bidang kuasa jenayah, rayuan boleh dibuat oleh pihak pendakwa atau oleh orang yang disabitkan. Rayuan tersebut boleh sama ada terhadap pembebasan, sabitan atau hukuman atau mana-mana daripadanya (Zaini Nasohah, 2012). Dalam mana-mana rayuan, Mahkamah Tinggi Syariah boleh menolak rayuan, mensabit dan menghukum pihak yang merayu, memerintahkan mahkamah perbicaraan memanggil pembelaan atau membuat siasatan lanjut, menambah atau meminda

hukuman, memerintahkan perbicaraan semula, atau meminda, atau mengakas apa-apa perintah mahkamah perbicaraan.

iii. Bidang kuasa Pengawasan dan Penyemakan / penyeliaan (Supervisory Jurisdiction)

Selain daripada bidang kuasa-bidang kuasa yang telah dinyatakan di atas, Mahkamah Tinggi Syariah turut mempunyai bidang kuasa pengawasan dan penyemakan ke atas semua Mahkamah Rendah Syariah. Sekiranya ada keperluan, Mahkamah Tinggi Syariah boleh sama ada atas kehendaknya sendiri atau atas kehendak mana-mana pihak atau orang yang berkepentingan, pada mana-mana peringkat atau prosiding, sama ada mal atau jenayah, memanggil dan memeriksa mana-mana rekod atau prosiding itu. Dalam hal ini Mahkamah Tinggi Syariah boleh memberikan apa-apa arahan yang dikehendaki demi keadilan (Sekseyen 66 (1), EPAI Selangor 2003).

Bidang kuasa Mahkamah Rayuan Syariah dalam Perkara Jenayah

Mahkamah Rayuan Syariah mempunyai bidang kuasa mendengar dan memutuskan sesuatu rayuan terhadap sesuatu keputusan yang dibuat oleh Mahkamah Tinggi Syariah dalam menjalankan bidang kuasa asalnya. Apabila suatu rayuan daripada keputusan Mahkamah Rendah Syariah telah diputuskan oleh Mahkamah Tinggi Syariah, Mahkamah Rayuan Syariah boleh atas permohonan daripada mana-mana pihak, memberi kebenaran bagi memutuskan mana-mana soalan undang-undang yang menjadi kepentingan awam yang telah timbul dalam masa rayuan dan dimana keputusan Mahkamah Tinggi Syariah itu telah menyentuh keputusan rayuan tersebut (Zaini Nasohah, 2012).

Apabila kebenaran telah diberi oleh Mahkamah Rayuan Syariah, ia hendaklah mendengar dan memutuskan soalan yang dibenarkan untuk dirujuk bagi keputusannya, dan membuat apa-apa perintah yang Mahkamah Tinggi Syariah sepatutnya membuat, sebagaimana yang difikirkan adil bagi menyelesaikan rayuan itu. Selain bidang kuasa mendengar dan memutuskan sesuatu rayuan, Mahkamah Rayuan Syariah juga mempunyai bidang kuasa pengawasan dan penyemakan terhadap mahkamah di bawahnya (Sekseyen 68 (1), EPAI Selangor 2003).

ANALISIS HAD HUKUMAN DALAM KES JENAYAH SYARIAH NEGERI-NEGERI

Merujuk kepada bidang kuasa yang telah dinyatakan, penentuan bentuk dan had hukuman adalah ditentukan oleh Undang-undang Persekutuan iaitu melalui Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965. Bentuk dan had hukuman yang telah diberikan oleh Undang-undang persekutuan adalah denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara tidak melebihi tiga tahun atau sebat tidak melebihi enam kali sebatan atau gabungan daripada mana-mana hukuman tersebut. Walau bagaimanapun, pemakaian hukuman tersebut tidak seragam antara negeri-negeri dan lebih mendukacitakan lagi apabila negeri-negeri tidak memanfaatkan had hukuman tersebut secara sepenuhnya.

Jadual 2: Analisis Statistik Pemakaian Had Hukuman Maksima Mengikut Negeri-negeri

Bil.	Peruntukan Akta / Enakmen Negeri-negeri	Seksyen	Jumlah Had Hukuman Maksima
1.	Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 2013 (Pahang)	4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 21, 27, 28, 29, 30, 31, 37, 42, 44, 47, 49, 51	21
2.	Enakmen Jenayah Syariah (Selangor) 1995	7, 11, 22, 23, 24, 25, 26, 28	8
3.	Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Kedah Darul Aman) 2014	4, 18, 19, 20, 21, 23, 24	7
4.	Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Takzir) (Terengganu) 2001	4, 24, 25, 26, 27, 28, 30	7
5.	Ordinan Kesalahan Jenayah Syariah 2001 (Sarawak)	4, 17, 18, 19, 20, 22, 23	7
6.	Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997	4, 20, 21, 22, 23, 25, 26	7
7.	Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Negeri Pulau Pinang) 1996	4, 20, 21, 22, 23, 25, 26	7
8.	Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 1997 (Johor)	4, 20, 21, 22, 23, 25, 26	7
9.	Enakmen Jenayah (Syariah) 1992 (Perak)	45, 47, 48	3
10.	Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 1995 (Sabah)	76, 80	2
11.	Enakmen Kanun Jenayah Syariah 1985 (Kelantan)	11, 14	2*
12.	Enakmen Jenayah Syariah Negeri Sembilan 2004	72	1
13.	Enakmen Kesalahan Syariah (Negeri Melaka) 1991	58	1
14.	Enakmen Jenayah Dalam Syarak 1991 (Perlis)	24	1*
JUMLAH			79

Sumber: *Akta / Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri.*

Merujuk kepada analisis statistik pemakaian had hukuman maksima mengikut negeri-negeri, hanya beberapa bentuk kesalahan sahaja yang diberikan had hukuman maksima. Had hukuman maksima merujuk kepada pemakaian terhadap gabungan daripada ketiga-tiga bentuk hukuman yang telah ditetapkan (denda, penjara dan sebatan) serta dengan bilangan hukuman yang maksima (5 ribu ringgit, 3 tahun penjara dan 6 kali sebatan). Negeri Pahang merupakan negeri yang paling banyak menggunakan had hukuman maksima iaitu sebanyak 21 kes. Kes-kes tersebut adalah seperti berikut; Seksyen 4. Penyembahan salah, Seksyen 5. Doktrin palsu, Seksyen 6. Mengembangkan doktrin agama, dsb., Seksyen 7. Dakwaan palsu, Seksyen 8. Mendakwa

bukan Islam, Seksyen 9. Percubaan keluar daripada agama Islam, Seksyen 10. Membuat kenyataan keluar daripada agama Islam dengan apa-apa jua tujuan, Seksyen 11. Menghina, atau menyebabkan dipandang hina, dsb., agama Islam, Seksyen 12. Mempersendakan, dsb., ayat Al-Quran atau Hadith, Seksyen 21. Memusnahkan atau mencemarkan masjid, surau, dsb., Seksyen 27. Minuman yang memabukkan, Seksyen 28. Muncikari, Seksyen 29. Persetubuhan luar nikah, Seksyen 30. Perbuatan sebagai persediaan untuk melakukan persetubuhan luar nikah, Seksyen 31. Hamil atau melahirkan anak luar nikah, Seksyen 37. Takfir, Seksyen 42. Menggalakkan maksiat, Seksyen 44. Melarikan isteri orang, Seksyen 47. Melarikan perempuan, Seksyen 49. Menjual atau memberikan anak kepada orang bukan Islam, dan Seksyen 51. Penyalahgunaan tanda halal.

Manakala terdapat negeri yang hanya memperuntukkan satu kesalahan sahaja dengan hukuman maksima. Negeri berikut adalah Negeri Sembilan pada Seksyen 72. Melacurkan isteri dan anak, negeri Melaka pada Seksyen 58. Perhubungan jenis luar tabii dan negeri Perlis pada Seksyen 24. Minuman yang memabukkan. Walau bagaimanapun, kesalahan di negeri Perlis pada hakikatnya tidak boleh disabitkan dengan had hukuman maksima kerana peruntukan hanya membenarkan sabitan pada kombinasi dua daripada hukuman tersebut seperti berikut; *“Mana-mana orang yang minum arak atau sebarang minuman yang memabukkan adalah bersalah atas suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, dikenakan hukuman denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi tiga tahun atau sebat tidak melebihi enam sebatan atau mana-mana dua daripadanya”*.

Selain daripada itu, negeri Kelantan pula menetapkan dua kesalahan yang menggunakan had maksima iaitu pada Seksyen 11. Zina; *“Sesiapa yang berzina yang tidak boleh dikenakan hukuman hadd mengikut Hukum Syarak adalah bersalah atas suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, dikenakan hukuman penjara selama tempoh tidak melebihi tiga tahun atau denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau kedua-duanya dan disebat enam kali”*. Seksyen 14. Liwat; *“Sesiapa yang dengan sengaja melakukan perbuatan liwat yang tidak boleh dikenakan hukuman hadd mengikut Hukum Syarak adalah bersalah atas suatu kesalahan dan boleh, apabila disabitkan, dikenakan hukuman denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara selama tempoh tidak melebihi tiga tahun atau kedua-duanya dan disebat enam kali”*. Jika melihat kepada peruntukan ini, seolah-olah hukuman sebat merupakan mandatori kerana ia menggunakan istilah “dan”. Secara keseluruhannya, masih lagi terdapat ruang yang perlu digunakan sebaik mungkin oleh negeri-negeri berkaitan had hukuman maksima yang telah diberikan oleh Undang-undang Persekutuan ini sebelum pindaan dilakukan terhadapnya.

CADANGAN PEMERKASAAN HUKUMAN DI MAHKAMAH SYARIAH

Menggunakan Had Hukuman Sedia Ada Secara Maksima Oleh Negeri

Jika dilihat kepada peruntukan Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri, pemakaian had hukuman secara maksima sangat terbatas kepada beberapa jenis kesalahan sahaja seperti yang dinyatakan di atas. Tambahan lagi, terdapat juga negeri yang hanya menggunakan had hukuman secara maksima untuk satu jenis kesalahan sahaja. Hal ini jelas menunjukkan bahawa pemakaian hukuman yang sedia ada tidak dimanfaatkan sebaiknya dan masih lagi tidak digunakan secara holistik dan menyeluruh. Abdul Monir Yaacob (2015), turut menyatakan

bahawa hukuman penjara dan sebat yang sedia ada tidak perlu ditambah kerana sehingga kini, Mahkamah Syariah masih belum menggunakan peruntukan tersebut secara sepenuhnya. Justeru itu, peruntukan dalam Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri perlu digubal dan dinilai semula agar pemakaian had hukuman digunakan secara sepenuhnya dan setimpal dengan jenis kesalahan yang dilakukan. Perkara ini secara tidak langsung juga menunjukkan kesungguhan diperingkat negeri untuk memartabatkan undang-undang jenayah Islam. Di samping itu, penggubalan diperingkat negeri dilihat lebih mudah untuk mendapat sokongan daripada melakukan pindaan terhadap rang undang-undang 355.

Pendekatan Hakim untuk Menjatuhkan Hukuman Secara Holistik

Institusi kehakiman memainkan peranan yang penting dalam memartabatkan syiar Islam. Justeru itu, dalam meningkatkan bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah, peranan hakim merupakan salah satu faktor penyumbang ke arah itu. Dalam memutuskan sesuatu kes jenayah di Mahkamah Syariah, hakim Syarie seharusnya mengambil pendekatan yang lebih berani untuk menggunakan had hukuman yang telah ditetapkan walaupun difahami bahawa dalam menetapkan had hukuman terhadap sesuatu kesalahan, ia bergantung kepada tahap dan beban pembuktian yang diperoleh. Amalan kebiasaannya hakim adalah lebih cenderung untuk menggunakan hukuman denda kepada pesalah selain daripada hukuman penjara dan sebatan. Lebih sukar lagi melihat hakim untuk menggunakan gabungan atau kombinasi hukuman-hukuman yang sedia ada serentak untuk satu kesalahan yang dilakukan. Kebiasaannya denda menjadi hukuman pertama dan akan dikenakan penjara sekiranya gagal untuk membayar denda tersebut. Oleh yang demikian, pendekatan hakim dalam membuat keputusan terhadap hukuman yang diberikan sedikit sebanyak mampu melahirkan rasa pengajaran kepada pesalah dan seterusnya akan memberi kes kepada statistik jenayah yang berlaku pada masa kini. Hal ini sebagaimana yang telah dinyatakan oleh Profesor Ahmad Ibrahim seperti berikut:

“Tugas hakim Mahkamah Syariah dan pegawainya adalah sangat berat oleh kerana mereka harus berusaha menunjukkan bahawa undang-undang Islam bukan sahaja undang-undang yang terbaik di dalam teorinya akan tetapi juga yang terbaik di dalam kesan dan amalannya. Sayangnya Mahkamah Syariah telah dipandang rendah bukan sahaja oleh orang bukan Islam akan tetapi oleh orang-orang Islam sendiri. Kegagalan Mahkamah Syariah memberi keadilan kepada orang-orang Islam boleh menimbulkan tohmahan bahawa undang-undang Islam itu cacat dan tidak sesuai di zaman moden ini. Terpulanglah kepada kita semua, khususnya hakim dan pegawai Mahkamah Syariah membuktikan apa yang sering diperkatakan itu adalah tidak betul dan keadilan di Mahkamah Syariah adalah yang terbaik kerana ia berpandukan kepada ajaran yang diberi oleh Allah s.w.t. yang boleh membawa keadilan dan mengelakkan dari kezaliman”.

Menyeragamkan Bentuk dan Had Hukuman antara Negeri-negeri

Ketidakeragaman peruntukan yang terkandung dalam Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri merupakan salah satu faktor negatif yang menyumbang kepada perkembangan bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah di Malaysia. Perkara ini boleh dilihat

kepada bilangan kesalahan dan jenis-jenis kesalahan yang berbeza-beza disetiap peruntukan yang ada di negeri-negeri. Sebagai ilustrasi, kita boleh merujuk kepada Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Selangor) 1995 dan Akta Jenayah Syariah (Wilayah Persekutuan) 1997. Bagi kesalahan “mendakwa bukan Islam untuk mengelakkan tindakan” terdapat dalam Seksyen 5, Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Selangor) 1995, peruntukan ini tiada dalam Akta Jenayah Syariah (Wilayah Persekutuan) 1997. Manakala kesalahan “mengembangkan doktrin agama” berlaku sebaliknya.

Selain itu, terdapat juga ketidakseragaman daripada aspek bentuk dan had hukuman yang dikenakan. Sebagai contohnya, dalam kes yang melibatkan kesalahan “menghina atau menyebabkan dipandang hina agama Islam”, Seksyen 10 Enakmen Jenayah Syariah (Selangor) 1995 memperuntukkan hukuman denda tidak melebihi lima ribu ringgit atau penjara tidak melebihi tiga tahun atau kedua-duanya, manakala Seksyen 7 Akta Jenayah Syariah (Wilayah Persekutuan) 1997 menyatakan hukuman denda yang sama tetapi penjara hanya tidak melebihi dua tahun atau kedua-duanya. Isu ketidakseragaman ini akan menyebabkan timbulnya masalah seperti penguatkuasaan perintah, saman dan waran tangkap terutama mengenai peruntukan “perintah bersaling” (Sheikh Ghazali, 2006).

Oleh yang demikian, tindakan untuk menyeragamkan bilangan kesalahan, jenis kesalahan, bentuk hukuman dan had hukuman dalam peruntukan Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah Negeri-negeri haruslah dilakukan segera dan secara efisien. Perkara ini sekaligus dapat meningkatkan imej Mahkamah Syariah dan seterusnya menyelesaikan konflik bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah secara keseluruhannya. Namun begitu, isu penyelarasan undang-undang Syariah bagi negeri-negeri seluruh Malaysia bukanlah satu perkara yang baru dan banyak usaha telah dilaksanakan untuk menyeragamkan undang-undang tersebut, namun sehingga kini ia masih belum dapat mencapai matlamatnya (Zulkifli Hasan, 2013).

Melaksanakan Pindaan Akta Mahkamah Syariah (Bidang kuasa Jenayah) 1965 (Akta 355)

Perubahan dan sumbangan yang besar apabila pindaan Akta Mahkamah Syariah (Bidang kuasa Jenayah) dapat dilaksanakan. Hal ini sekaligus dapat memberikan bidang kuasa yang lebih luas kepada Mahkamah Syariah terutamanya dalam perkara jenayah. Pada masa kini bidang kuasa yang diberikan kepada Mahkamah Syariah masih sempit dan terhad jika dibandingkan dengan bidang kuasa Mahkamah Majistret Kelas Pertama yang biasanya boleh membicarakan kes yang boleh dihukum sehingga lima tahun penjara atau denda sehingga sepuluh ribu ringgit atau dua belas kali sebatan atau kombinasi daripada hukuman-hukuman tersebut. Akan tetapi pindaan ini bukanlah sesuatu yang mudah untuk dilakukan. Kehendak politik (*political will*) merupakan aspek utama untuk memastikan pindaan ini berjaya.

Walau bagaimanapun, pindaan yang ingin dilakukan terhadap had hukuman adalah sangat luas iaitu selain daripada hukuman mati. Jika dilihat amalan kebiasaan pemakaian hukuman di Mahkamah Syariah ke atas kesalahan jenayah adalah dengan dijatuhi hukuman denda. Disebabkan oleh kerana jumlah denda yang dikenakan agak rendah, maka hukuman tersebut menjadi kurang berkesan, selain pelaksanaannya juga yang turut dipersoal (Abdul Monir, 2015). Maka, jika pindaan yang dicadangkan sukar diluluskan disebabkan oleh had hukuman yang dianggap terlalu luas, maka pindaan untuk meningkatkan jumlah denda perlu

dilakukan terlebih dahulu kerana ia sangat digunakan pada masa kini. Namun, sokongan penuh harus dilakukan terhadap Rang Undang-undang 355 yang telah diusulkan kerana ia mampu meningkatkan bidang kuasa Mahkamah Syariah dalam perkara jenayah secara keseluruhannya.

PENUTUP

Pindaan terhadap Akta 355 sebenarnya bukanlah suatu isu yang baharu. Cadangan untuk meminda Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 sebenarnya telah lama dibangkitkan. Profesor Ahmad Ibrahim semasa hayatnya telah menyatakan bahawa bidang kuasa Mahkamah Syariah perlu diperluaskan termasuk bidang kuasa mal dan jenayah, begitu juga dengan menjatuhkan hukuman jenayah Syariah. Meminda Akta 355 adalah sebagai permulaan dan sebenarnya bagi melaksanakan hukuman berat seperti hudud, qisas dan diyat memerlukan pindaan kepada beberapa undang-undang yang lain lagi termasuklah perlembagaan persekutuan (Abdul Monir, 2017). Oleh yang demikian, beberapa cadangan dikemukakan untuk memperluaskan lagi bidang kuasa Mahkamah Syariah pada masa kini. Antara langkah yang boleh dilakukan adalah pihak berkuasa negeri yang menggubal peruntukan berkaitan enakmen kesalahan jenayah Syariah harus menggunakan had hukuman yang sedia ada secara maksima untuk pelbagai kesalahan yang sewajarnya di samping pendekatan hakim yang lebih berani dan relevan dalam membuat keputusan atau menjatuhkan hukuman dengan menggunakan had hukuman yang diperuntukkan. Selain itu, pengeragaman peruntukan dan hukuman juga wajar dilakukan selain daripada meminda Akta 355 ini.

RUJUKAN

- Abdul Monir Yaacob. (2015). *Kehakiman Islam dan Mahkamah Syariah*. Cyberjaya: Universiti Islam Malaysia.
- Abdul Monir Yaacob. (2017). Kesan Pindaan RUU 355. Dlm. Abdul Monir Yaacob & Nurul 'uyun Zainal (pnyt.). *Artikel 121 (1A) Perlembagaan Persekutuan: Sejauh Manakah Artikel Ini Menyelesaikan Konflik antara Mahkamah Syariah dengan Mahkamah Sivil*. Cyberjaya: Universiti Islam Malaysia.
- Asyraf Wajdi Dusuki. (2016). *10 Salah Faham Usul RUU Akta Mahkamah Syariah*. (Sinar Harian, 1 Jun). <http://www.sinarharian.com.my/wawancara/10-salah-faham-usul-ruu-akta-mahkamah-syariah-1.527384> [19 Disember 2017].
- Dewan Rakyat Malaysia. (1965). *Penyata Rasmi (Hansard) Mesyuarat Kedua 1965*
- Dewan Rakyat Malaysia. (1984). *Penyata Rasmi Parlimen (10 Oktober 1984)*. 1984. m/s. 4489–4492
- Dewan Rakyat Malaysia. (2016). *Penyata Rasmi (Hansard) Mesyuarat Kedua, Penggal Keempat Parlimen Ketiga Belas 2016*.
- Sheikh Ghazali Abd Rahman. *Isu dan Permasalahan Terkini Mahkamah Syariah*. Dlm. Zulkifli Hasan (pnyt.) *Amalan Kehakiman dan Guaman Syarii*. Hlm. 6. Nilai: Universiti Sains Islam Malaysia.
- Zaini Nasohah. (2012). *Pentadbiran Undang-undang Islam di Malaysia: Peruntukan Akta dan Enakmen*. Bangi: Jabatan Syariah, Fakulti Pengajian Islam, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Zulkifli Hasan. (2013). Undang-undang Jenayah Islam di Malaysia: Setakat Manakah Pelaksanaannya?. Dlm. Zulkifli Hasan (pnyt.). *Hudud di Malaysia: Cabaran Pelaksanaan*. Hlm. 97-113. Kuala Lumpur: Angkatan Belia Islam Malaysia.

Zulkifli Mohamad Al-Bakri. (2016). Isu Cadangan Pindaan Akta 355: Satu Pendapat. Dlm. *Bayan Linnas Ke-67*. Kuala Lumpur: Pejabat Mufti Wilayah Persekutuan.

Rujukan Statut

Akta Kesalahan Jenayah Syariah (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1997
Akta Mahkamah Syariah (Bidang Kuasa Jenayah) 1965 (Akta 355)
Akta Pentadbiran Undang-Undang Islam (Wilayah-Wilayah Persekutuan) 1993
Enakmen Jenayah (Syariah) 1992 (Perak)
Enakmen Jenayah Dalam Syarak 1991 (Perlis)
Enakmen Jenayah Syariah (Selangor) 1995
Enakmen Jenayah Syariah Negeri Sembilan 2004
Enakmen Kanun Jenayah Syariah 1985 (Kelantan)
Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Kedah Darul Aman) 2014
Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Negeri Pulau Pinang) 1996
Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah (Takzir) (Terengganu) 2001
Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 1995 (Sabah)
Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 1997 (Johor)
Enakmen Kesalahan Jenayah Syariah 2013 (Pahang)
Enakmen Kesalahan Syariah (Negeri Melaka) 1991
Enakmen Pentadbiran Agama Islam (Negeri Selangor) 2003
Ordinan Kesalahan Jenayah Syariah 2001 (Sarawak)
Perlembagaan Persekutuan